

розумової праці.

Список використаних джерел:

1. Зайверт Лотар. Ваше время – в ваших руках: советы руководителям, как эффективно использовать рабочее время / Л.Зайверт; пер. с нем. Л.И. Цедилин. – М.: «Экономика», 1990. – 232 с.
2. Міщик Л.І., Демченко О.П. Вступ до спеціальності «Соціальна педагогіка»: навч. посібник / автори-укладачі Л.І. Міщик, О.П. Демченко; За заг. ред. Л.І. Міщик. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2013. – 328 с.

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ПРЕВЕНТИВНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Зобенько Наталія Анатоліївна,

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,

Проблема превентивності та превентивного виховання учнівської молоді є однією з пріоритетних у системі психолого-педагогічних, медичних, правових, соціологічних досліджень світової науки в рамках ЮНЕСКО. Це зумовлено тим, що сучасні діти соціалізуються під загрозами поширення таких явищ, як-то злочинність, алкоголізм, наркоманія, ВІЛ/СНІД тощо. Особливої актуальності проблема превентивності набуває в Україні, оскільки на сучасному етапі стає помітною тенденція зростання деструктивних явищ у молодіжному середовищі. У зв'язку з цим у превентивній педагогіці зростає роль соціального педагога як фахівця, який здатний створювати умови для саморозвитку, самоствердження особистості, стимулювати молодь до активної життєдіяльності та творчого зростання. Підготовку соціального педагога до превентивного виховання учнівської молоді мають забезпечувати вищі навчальні заклади.

Заслужують на увагу науково-педагогічні дослідження, присвячені психолого-педагогічній підготовці соціальних педагогів, зокрема наукові дослідження С. Архипової, В. Бочарової, Ю. Василькової, М. Галагузової, А. Капської, І. Козубовської, Г. Лактіонової, Р. Овчарової, А. Первушиної, В. Поліщук, М. Приходько, А. Рижанової, В. Сластьоніна та інших. Проблеми професійної підготовки соціальних педагогів до превентивного виховання учнівської молоді досліджували М. Алексєєва, О. Гуляр, Ф. Думко, З. Зайцева, І. Зверєва, Г. Лактіонова, О. Максимович, В. Постовий, Н. Соловйов, Ю. Якубова та інші вчені. Водночас недостатньо вивченим залишається питання підготовки соціального педагога у ВНЗ та проблема відповідності діяльності таких закладів вимогам сьогодення. Одним із напрямів, що потребує ґрунтовного осмислення, є практична складова підготовки соціальних педагогів у системі ВНЗ до превентивного виховання учнівської молоді.

Метою статті є висвітлення змісту, зокрема практичного аспекту навчального процесу ВНЗ щодо підготовки соціальних педагогів до превентивного виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. З огляду на це виникає необхідність створення цілісної системи превентивного виховання неповнолітніх, яка диктується: потребами суспільства в збереженні й розвитку соціально активної, здорової

особистості; потребою дітей та молоді в реалізації прагнень до соціально орієнтованого способу життя; гуманним ставленням та необхідністю допомоги дітям і молоді, які опинилися у кризовій життєвій ситуації. Вищезазначене вимагає оновлення змісту і технологій підготовки соціальних педагогів у ВНЗ до здійснення превентивного виховання учнівської молоді.

Підготовка соціальних педагогів у ВНЗ до превентивного виховання будується з урахуванням теоретичної та практичної складових навчального процесу. Теоретичний блок лекційних занять ґрунтується на усвідомленні соціальними педагогами сутності термінологією «превентивне виховання». Поняття превентивного виховання застосовується в тому разі, коли необхідне попередження відхилень, особливо в тих учнів, хто перебуває у несприятливих умовах виховання, визначається негативною поведінкою або ж потрапив на хибний асоціальний та протиправний шлях.

Соціальні педагоги під час навчання мають можливість за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій ознайомитися з досвідом превентивної освіти за кордоном. Зокрема, інтерес для соціальних педагогів становлять проекти Голландії, а саме: проект *Thuislozen Team* (ТТ) – робота з бездомною молоддю та підлітками, що займаються бродяжництвом, [5, с. 153]; проект *Yoorkoming Thuisloosheid* (VT) – робота із запобігання втечам з інтернатів, а також вирішення конфліктних ситуацій, що виникають між співробітниками інтернату і його вихованцями. [5, с. 155]; проект *Halt* – робота з підлітками, що допустили дрібні крадіжки або акти вандалізму. Цим проектом охоплено 79 % території Голландії [5, с. 156].

Практична складова навчального процесу у ВНЗ щодо підготовки соціальних педагогів до превентивного виховання учнівської молоді ґрунтується на провідних ідеях соціально-педагогічної науки з превентивної освіти, а саме: орієнтація соціальних педагогів не на досягнення окремих результатів в соціальній практиці, а, насамперед, на гармонійне формування неповнолітніх; відбір таких засобів профілактичної діяльності, які б відповідали ідеї випереджаючого розвитку неповнолітніх, застосу-

вання інтенсивних форм і методів роботи; синтез активності особистості соціального педагога і учня на основі їхнього співробітництва; контроль, отримання зворотної інформації про результати процесу подолання відхилень у поведінці особистості; формування потреби в самопізнанні і самовдосконаленні [6, с. 94].

З урахуванням зазначеного вище та зважаючи на своєрідність підготовки соціальних педагогів до превентивного виховання, водночас з основними видами навчальних занять (лекція, індивідуальне заняття, консультація, самостійна робота) провадяться практичні заняття. Основою для них слугують сучасні досягнення психолого-педагогічних, соціально-педагогічних наук та інноваційні форми й методи навчання. Значна увага під час практичних занять приділяється діловим іграм та психолого-педагогічним тренінгам [4].

Провідна роль соціального педагога щодо превентивного виховання школярів підсилюється під час проходження практики, коли працівник соціально-педагогічної сфери має безпосередній контакт з конкретними категоріями дітей, які потребують допомоги. Дослідники відзначають, що в практиці педагогічної профілактики багатьох шкіл успішно використовується такий засіб, як залучення підлітків до різних видів суспільно корисної діяльності, з урахуванням побажань самих підлітків [1]. Якщо в учнів виявлено певні нахили, здібності, захоплення, їхня діяльність спрямовується у відповідному напрямі, що запобігає проявам девіантної поведінки. До таких форм роботи належать: гурткова робота, художня самодіяльність, заняття фізкультурою і спортом, оформлення шкільного музею, зоологічного куточку, астрономічного кабінету, виготовлення різних посібників тощо. Увага вчителів, адміністрації, всього педагогічного колективу акцентована на підтримку в підлітків інтересу до цих видів діяльності і бажання займатися ними. Профілактично-виховна робота з дезадаптованими учнями будується на основі ділових відносин, відповідальної залежності в процесі суспільно корисної діяльності. Звичайно, розвиток таких відносин неможливий без реалізації ідеї установа колективного контролю в поєднанні з дійсною свободою особистості, можливостями її самореалізації і підкорення моральним вимогам колективу. Своєю чергою, ці вимоги стають конструктивними лише за умови їх відповідності морально-правовим нормам.

Під час проходження практики соціальні педагоги залучаються до розв'язання актуальних проблем превентивної освіти шляхом створення мережевих педагогічних спільнот, керівником яких, як правило, є викладач кафедри ВНЗ, який відповідає за соціальний напрям.

Одним із перших, хто запропонував дефініцію віртуальних спільнот, став Говард Рейнгольд. Проаналізувавши наявні віртуальні спільноти у сфері бізнесу, він дав їм таке визначення: «...соціальні накопичення людей, які є користувачами мережі і достатньо тривалий період часу продовжують публічні обговорення якоїсь проблеми, виражаючи своє особисте ставлення до неї, формуючи свою особисту ме-

режу взаємовідносин у кіберпросторі» [7].

У сучасному освітянському просторі набирають обертів та мають практичне спрямування віртуальні освітні спільноти, мережні педагогічні спільноти або віртуальні мережні спільноти освітнього напрямку. Виокремивши загальні тенденції в існуванні віртуальних спільнот, ми дотримуємося думки І. Малицької, що віртуальними освітніми спільнотами називаються групи людей, учасників освітнього процесу (політики з освіти, освітяни, адміністратори, учителі, учні та інші), яких об'єднують спільні інтереси, ініціативи, взаємодії, пов'язані з освітніми цілями й освітнім контентом, які постійно і тривалий час спілкуються, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології, загальні сервіси і програмне забезпечення, дотримуючись належних норм поведінки у віртуальному просторі [2].

Як приклад віртуальної освітньої спільноти міжнародного значення, що відіграє велику роль у підтримці, створенні та використанні ресурсів віртуальних освітніх спільнот у навчальному процесі загальної середньої освіти, є SITE. SITE – міжнародна освітянська, професійна організація, водночас віртуальна освітня спільнота, заснована з метою підвищення рівня знання, якості навчання та викладання на всіх рівнях освіти, використовуючи інформаційні технології. До її складу входять освітяни, адміністратори, політики з освіти, учителі з різних дисциплін, дослідники, різні міжнародні та освітянські організації. SITE як віртуальна освітня спільнота має можливість широкого обговорення проблем з ІКТ в освіті, що уможливується завдяки створенню і діяльності на її основі окремих спільнот, так званих Груп за спеціальними інтересами (Special Interest Groups (SIGs)). Ці групи об'єднують представників систем освіти з усього світу відповідно до двох основних напрямів: Інформаційні технології і Навчання учителів [8].

В Україні у співробітництві Національної академії педагогічних наук України з компанією «Майкрософт Україна» було започатковано освітню мережу «Партнерство в навчанні». Призначення мережі – створювати професійні віртуальні спільноти, спільно працювати над розробленням уроків, навчальних і методичних матеріалів, обмінюватися досвідом й ідеями. Більш спрямовану на підвищення якості освітнього процесу, її можна віднести до віртуальної навчальної спільноти, у якій активно працюють учителі загальних середніх навчальних закладів, створюючи спільноти вчителів-предметників [3]. Для розвитку єдиного освітнього простору регіону та висвітлення актуальних питань соціально-педагогічної науки було створено віртуальну спільноту «Соціум». Ця мережева спільнота є об'єднанням соціальних педагогів й соціальних працівників, в якому відбувається обговорення, обмін думками та новою інформацією у галузі соціальної педагогіки. Соціальні педагоги можуть ознайомитися з інноваційними технологіями (розвивальний проблемно-рефлексивний полілог; технологія вербальної взаємодії; розвиток індивідуального творчого мислення; інтегрований, маломасштабний підхід; індивідуалізація, інтелект, інтерес тощо), які дають їм змогу оволодіти навичками і вміннями в сфері превентив-

ної педагогіки.

Проведене дослідження з означеного питання переконує в нагальній потребі створення єдиної практико-орієнтованої моделі превентивного виховання школярів та системної фахової підготовки соціального педагога у ВНЗ до превентивної діяльності. Пе-

рспективними напрямками подальшого розроблення цієї проблеми вважаємо обґрунтування організаційно-педагогічних умов підготовки соціальних педагогів до превентивного виховання у ВНЗ порівняльний аналіз досвіду підготовки педагогів до превентивного виховання у різних країнах світу.

Список використаних джерел

1. Волохов А. В. Вариативно-программный подход к социализации личности ребенка в деятельности детских организаций : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / А. В. Волохов. – Казань, 1992. – 162 с.
2. Малицька І. Д. Феномен віртуальних освітніх спільнот у системах освіти зарубіжних країн: підходи до визначення понять [Електронний ресурс] / І. Д. Малицька. – Режим доступу : <http://www.journal.iitta.gov.ua>. – Назва з екрана.
3. Мережа «Партнерство в навчанні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.partnersinlearningnetwork.com>. – Назва з екрана
4. Пюра О. С. Педагогічні умови підготовки майбутніх соціальних педагогів до комунікативної діяльності в умовах дитячих оздоровчих закладів / О. С. Пюра // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д. Г., 2012. – Вип. 16, кн. 3. – С. 110-118.
5. Соціальний захист родини й дітей: закордонний досвід. – К. : Інститут соціальної роботи, 2000. – 204 с.
6. Хусаинов Л. Р. Педагогическая профилактика девиантного поведения учащихся школы : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Л. Р. Хусаинов. – М., 2005. – 226 с.
7. Defining «Virtual Community» Catherine M. Ridings Lehigh University, USA [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.21stcenturycollaborative.com/2007/07/virtual-communities-as-a-canvas-of-educational-reform>.
8. SITE (The Society for Information Technology and Teacher Education) Суспільство для інформаційних технологій та освіти вчителів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://site.ace.org/>. Превентивное воспитание детей является определяющим путем.

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

*Зоська Яна Володимирівна
Класичний приватний університет,*

*Іваць Оксана Михайлівна
Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти,*

Під впливом культурної глобалізації в Україні відбувається тотальне впровадження інформаційних і комунікаційних технологій, швидко формуються засади інформаційного суспільства. Вже очевидною стала тенденція до збільшення ролі інформації в житті українського суспільства. У структурі загального обсягу реалізованих послуг населенню країни у 2014-2015 рр. п'яту частину обсягів складають послуги інформації та телекомунікації [7]. Наростаюча інформатизація суспільства призвела до активного споживання інформаційних технологій, віртуалізації професійної діяльності і повсякденних соціальних практик. Так, у 2015 р. переважна більшість підприємств (95,2%) використовували комп'ютери у своїй роботі та (93,3%) мали доступ до мережі Інтернет [3]. Посиленню інформатизації в країні сприяло активне використання телефонії, радіо, телебачення, ЗМІ та мережі Інтернет. За останні десятиліття кількість користувачів Інтернет зросла в 100 разів і наприкінці 2015 р. мала становити понад 20 млн. осіб [4]. Інтернет посилив свої позиції і став сприяти гі-

перспоживанню українців для задоволення найширшого спектру потреб (пізнання, відпочинок, самовираження, самореалізація, спілкування, комерція, символічне споживання тощо). Активна інформатизація та входження в глобальний інформаційний простір дали можливість українцям реалізувати не лише активність у споживанні послуг, але й у споживанні товарів інформаційно-комунікаційної сфери. Наприкінці 2013 р. 57% українців у віці старше 16 років володіли смартфоном, комп'ютером, ноутбуком або планшетом [1]. У 2015 році кількість активних користувачів в мережах стільникових операторів України досягла показника у 59,45 млн. споживачів [6].

Сьогодні, значна частина населення користується послугами інформаційної сфери та оснащена необхідними сучасними технічними засобами. Втім інформаційне суспільство, у якому знання й інформація є основним ресурсом соціального статусу, висуває жорсткі вимоги саме до якості людських ресурсів та їх знань. «Генерування знання й інформаційні технології, – пише М. Кастельс, – залежать від доступу